

УДК 7.033.1(035)

DOI <https://doi.org/10.32782/uad.2022.5.2>**Берлач Олександр Павлович,**

кандидат архітектури,

доцент кафедри образотворчого мистецтва

Волинського національного університету імені Лесі Українки

ORCID ID: 0000-0002-8567-3268

sasha.berlach@gmail.com

ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКЕ КНЯЗІВСТВО ЯК ДЖЕРЕЛО ОБРАЗНОСТІ ХУДОЖНЬОЇ ГРАФІКИ ОЛЕКСАНДРА ДИШКА

Метою статті є розкриття історії Галицько-Волинського князівства та особливостей його образності в графічних роботах волинського художника Олександра Дишка.

У дослідженні висвітлено творчий портрет Олександра Дишка як талановитого сучасного волинського графіка, реінтерпретатора образу Галицько-Волинського князівства, окреслено давньоруську тематику і типи образів у графічних роботах волинського художника, визначено та описано Матірславу-Птаха, Триглава, Пентархію, Колокрута, численні знаки земель, замків, гербів, прапорів як ключові міфічні образи, знаки і символи, за допомогою яких відбувається реінтерпретація образу Галицько-Волинського князівства в роботах Олександра Дишка.

У статті проаналізовано специфіку реінтерпретації історичних персоналій Галицько-Волинського князівства різних його періодів, у тому числі цілого ряду вождів, князів, королів, святих, зазначено, що вони постають на картинах художника як у вигляді окремих фігур, так і як елементи більш складних композицій, стилізованого іконопису, географічно-політичних карт-розгорток, різноманітних сюжетних композицій.

Автором доведено, що архітектурно-ландшафтна тематика представлена у графіці Олександра Дишка цілим рядом картин-реконструкцій, присвячених історії Галицько-Волинського Королівства шляхом вільного, суб'єктивного фантазування на основі історичних фактів, легенд, переказів, за допомогою елементів стилізації, роботи дуже дрібним штрихом, граничної деталізації рисунка, що створює різноманітні візуальні ефекти та відчуття гри сенсів.

Наукова концепція статті, розкриває невідомі сторінки історії Галицько-Волинського князівства за посередництвом творчості відомого волинського митця, і має значні перспективи для подальших мистецтвознавчих досліджень.

Починаючи з 2007 року, спробу художньої реконструкції тих далеких історичних подій зроблено зусиллями діячів творчого об'єднання «Куля», одним із найактивніших представників якого став відомий волинський графік Олександр Дишко. У творчому доробку митця з того часу з'явилося більше сотні оригінальних творчих робіт, що представляють собою переважно чорно-білу унікальну графіку мальованої історії, яка реконструювалася на основі переказів, байок, приблизних перекладів з начерків середньоазійських мандрівників IX–XIII ст., візантійських, чеських, грецьких, польських, німецьких хроністів раннього середньовіччя, і представляє собою вільне, суб'єктивне, фантазування, будучи своєрідною сучасною візуалізацією мало відомої теми волинського давнього минулого.

Манера Олександра Дишка – дивовижно чітка, доволі сувора, дуже деталізована, прокреслено конструктивна та композиційно раціональна. Дуже важливу роль у ній відіграє загострена увага до деталей – кожної лінії, ракурсу, плями і навіть крапки. Почерк Олександра Дишка добре впізнаваний, він повторюється від однієї його картини до іншої і сприймається як безумовно свій, авторський, не запозичений. Одна із ознак його полягає в тому, що вкрай деталізовано виписана ним, хоча й не позбавлена умовності місцевість певним чином нагадує комп'ютерні ігри-стратегії. Художня реальність Олександра Дишка театралізована, драматична по суті, як театр чи кіно. Багатоплоскові епічні картини-реконструкції художника викликають асоціації з двовимірним і тривимірним зображенням, змушуючи глядача переступати поріг у зовсім інший світ, перевтілюватися, реінтерпретувати історію, яка минула.

Ключові слова: Олександр Дишко, луцький художник, Волинь, Галицько-Волинське князівство, художня графіка, мистецтво, образність, образ.

Alexander Berlach. GALICIA-VOLYN PRINCIPALITY AS A SOURCE OF IMAGERY IN THE GRAPHIC ART OF OLEXANDER DYSHKO

The purpose of the article is to reveal the history of the Galicia-Volyn principality and the peculiarities of its imagery in the graphic works of the Volyn artist Oleksandr Dyshko.

The creative portrait of Oleksandr Dyshko as a talented modern Volyn graphic artist, reinterpreter of the image of the Galicia-Volyn principality is highlighted, the ancient Russian themes and types of images in the graphic works of the Volyn artist are outlined, Matyrslav the Bird, Triglav, Pentarchy, Kolokrut, numerous signs of lands, castles, coats of arms, flags as key mythical images, signs and symbols, with the help of which the image of the Galicia-Volyn principality is reinterpreted in the works of Oleksandr Dyshko, are defined and described.

The article analyzes the specifics of the reinterpretation of historical figures of the Galicia-Volyn principality of its different periods, including a number of leaders, princes, kings, saints, it is noted that they appear in the artist's paintings both as separate figures and as elements of more complex compositions, stylized iconography, geographical and political maps, various plot compositions.

The author proves that architectural and landscape themes are represented in the graphics of Oleksandr Dyshko by a number of paintings-reconstructions devoted to the history of the Kingdom of Galicia-Volhynia by free, subjective fantasizing on the basis of historical facts, legends, legends, with the help of stylization elements, work with a very small stroke, extreme detail of the drawing, which creates a variety of visual effects and a sense of play of meanings.

The scientific concept of the article reveals the unknown pages of the history of the Galicia-Volyn principality through the work of the famous Volyn artist, and has significant prospects for further art historical research.

Since 2007, an attempt of artistic reconstruction of those distant historical events has been made by the members of the creative association «Kulya», one of the most active representatives of which was the famous Volyn graphic artist Oleksandr Dyshko. Since then, more than a hundred original creative works have appeared in the artist's creative heritage, which are mainly black and white unique graphics of the pictorial history, which was reconstructed on the basis of legends, fables, approximate translations from sketches of Central Asian travelers of the IX-XIII centuries, Byzantine, Czech, Greek, Polish, German chroniclers of the early Middle Ages, and is a free, subjective, fantasy, being a kind of modern visualization of a little-known theme of the Volyn ancient past.

The manner of Oleksandr Dyshko is surprisingly clear, rather strict, very detailed, clearly constructive and compositionally rational. A very important role in it is played by the acute attention to details – every line, angle, spot and even dot. The handwriting of Oleksandr Dyshko is well recognizable, it is repeated from one of his paintings to another and is perceived as definitely his own, author's, not borrowed. One of its features is that the extremely detailed, though not devoid of conventionality, terrain painted by him in some way resembles computer games-strategies. The artistic reality of Oleksandr Dyshko is theatrical, dramatic in essence, like theater or cinema. The multi-spatial epic paintings-reconstructions of the artist evoke associations with two-dimensional and three-dimensional images, forcing the viewer to cross the threshold into a completely different world, to reincarnate, to reinterpret the history that has passed.

Key words: *Oleksandr Dyshko, Lutsk artist, Volyn, Galicia-Volyn principality, art graphics, art, imagery, image.*

Вступ. Галицько-Волинське князівство (Руське Королівство) – це середньовічна монархічна держава у Східній Європі, що була утворена волинським князем Романом Мстиславовичем у 1199 році, керувалася князями та королями з династій Рюриковичів, П'ястів та Гедиміновичів, і останньою столицею якої до 1388 року залишалося місто Луцьк [1, с. 60].

Історики вважають роль Руського Королівства у продовженні традицій Київської Русі надважливою. Галицьке та Волинське князівства змогли увібрати у себе київську спадщину і прогресувати у важкий період міжусобиць завдяки віддаленості від кочівників, наявності розгалуженої мережі міст, торговельних шляхів із Заходу і цінних на той час соляних родовищ поблизу Галича. Політична, культурна і

етнічна відмінність Руського Королівства від Польщі була такою значною, що навіть після захоплення Польщею Галичини у 1349 році король Казимир III титулував себе не лише королем Польщі, а й володарем Королівства Русі та випускав для русинів окрему монету.

Незважаючи на дуже важливу роль Руського Королівства в історії Середньовічної Східної Європи, і зокрема, значущість ролі стародавньої Волині у його складі, цей період у сучасній історіографії не належить до достатньо досліджених, тим більше – незмірно малою є його репрезентація у культурних та мистецьких артефактах нашого часу, що зумовлено втратою значної кількості інформації про ту далеку добу, відсутністю низки історичних фактів та культурно-мистецьких пам'яток [7].

Перше наукове осмислення образу Галицько-Волинського князівства у графічних роботах Олександра Дишка є завданням дослідження, актуальність якого полягає у необхідності сучасної мистецтвознавчої реінтерпретації подій давно минулих літ з метою просвітництва та популяризації давньої історії Луцька і Волині.

Практичне значення роботи полягає у тому, що її результати можуть бути корисними у практичній діяльності мистецтвознавців, культурологів, краєзнавців, істориків, богословів, викладачів образотворчого мистецтва та можуть використовуватися як в освітньому процесі, так і з просвітницькою метою.

Матеріали та методи. В методології дослідження застосовуються методи спостереження та опису – в процесі знайомства з графічними роботами Олександра Дишка; аналізу, порівняння, систематизації та узагальнення – під час вивчення типів образності та особливостей реінтерпретації образу Галицько-Волинського князівства (Руського Королівства) засобами графічного зображення.

Матеріалом дослідження слугували графічні роботи волинського художника Олександра Дишка.

Результати. Першу спробу художньої реконструкції далеких подій історії Галицько-Волинського князівства зроблено зусиллями діячів творчого об'єднання «Куля», одним із найактивніших представників якого став відомий волинський художник, графік Олександр Дишко.

Олександр Дишко – луцький художник, відомий далеко за межами Волині. Він народився у 1953 році в Луцьку, у 1980 році – закінчив Львівську академію мистецтв, відділ художньої кераміки. З того часу митець успішно працює в різних жанрах образотворчого мистецтва, серед яких – монументальний та станковий живопис, плакат, графіка. Упродовж сорокарічної творчої діяльності Олександр Дишко неодноразово був учасником різноманітних всеукраїнських та міжнародних мистецьких проєктів не лише в Україні (Луцьк, Володимир-Волинський, Ковель, Тернопіль, Збараж, Хмельницький, Нетішин, Меджибіж, Кам'янець-Подільський,

Крем'янець, Дубно, Львів, Запоріжжя, Київ), але і за кордоном – в Польщі (Угер), Чехії (Брно), Німеччині (Мюнхен) [5].

Олександр Дишко є членом Національної спілки художників України та одним з найактивніших учасників мистецького об'єднання «Куля», що було започатковано у 2007 році при Державному історико-культурному заповіднику «Старий Луцьк», і в якому Олександр Дишко співпрацює з Наталією Градиською, Олександром Більчуком, Елеонорою Сабовою-Дишко, Церкою Тровою та іншими [1, с. 60].

Уяву художника Олександра Дишка захоплюють міфічні персонажі прадавньої Волині («Матірслава-Птах», «Святилище Пентархія» (мал. 1), «Сокіл-Колокрут» (мал. 2.)). Окрема група його картин – зображення дохристиянських вождів («Вождь Лука», «Вождь Велинь», «Вождь Валінана», «Вождь Черевань») [6].

Значну увагу приділив художник постатям князів і королів руських. Таких робіт в доробку Олександра Дишка – особливо багато, десятки десятків («Князь Олег», «Княгиня Ольга», «Святослав – володар Русі», «Матір князя Володимира Великого – Малуша», «Святополк – перший король Русі в екзилі», «Добриня, Малк і Малуша – князі Волинські», «Ольга й Ігор – волинські Рюриковичі», «Володимир-Хреститель – засновник міста свого імені», «Василько – князь Волинський», «Князь Володимирський Мстислав Ізяславович», «Князь Дмитро-Любарт», «Мстислав Данилович – князь Луцький», «Князь Вітовт та інші»). У роботах Олександра Дишка звучать роздуми над минулим рідної землі («Рутенія», «Княжий Володимир», «Княжий Холм», «Грюнвальдська битва. Волинські полки Вітовта» та інші). Чимало картин присвячені історичному минулому Луцька («Луцьке братство», «Луцький замок IX ст.», «Ринок Луцький XIII–XV ст.», «Найстаріші Луцькі площі (всього вісім)», «Луцьк – остання столиця Волинсько-Галицької держави», «Штурм Луцького замку 1350 р.», «Конгрес європейських монархів у Луцьку 1429 р.», «Площа Ринок у Луцьку. Південна сторона. XV ст.», «Луцька ратуша. XV ст.», «Турнір у лютому 1429 р. на Замковій площі» та інші) [6].

Мал. 1. О. Дишко. Святилище Пентархія.
2018 р.

За влучним висловом волинського мистецтвознавця Зої Навроцької, «Олександр Дишко не просто працює у руслі історичної тематики. Розгортаючи в площині своїх творів неймовірні панорами епох, він проживає зі своїми героями знову й знову: тріумфи, відчай, гіркоту зрад, низисть, або велич духу, радість перемог. Інколи Олександр Дишко дозволяє собі дуже багато: прискіпливо вчитуватися у послання літописців, вишукувати нові й нові джерела, суворо критикувати друковані видання, ба, навіть втручатись і коригувати деякі несправедливі похибки пращурів. Вітчизняні графіки не відобразили факт участі волинського війська у Грюнвальдській битві? В нашій вітчизняній скарбниці відсутні портретні зображення володарів волинської землі подій вікопомного З'їзду європейських монархів у Луцьку (1429 р.). Що заважає зробити це сьогодні?» [9, с. 175].

Творчість Олександра Дишка будить нас до роздумів над минулим, до того, щоб відкривати і аналізувати маловідомі сторінки

Мал. 2. О. Дишко. Сокіл-Колокрут. 2017 р.

історії Луцька і Волині, переосмислювати і реінтерпретувати події давно минулих літ. Так, наприклад, наукові припущення історика Юрія Диби у праці «Батьківщина Святого Володимира. Волинська земля у подіях X ст.», і зокрема припущення про те, що хреститель Руси князь Володимир походить родом з Волині, надихнули Олександра Дишка по-особливому поставитися до цієї історичної постаті і до землі, яка його народила, що вилилося серією робіт «Волинія», які були написані не як «ілюстрації до текстів Юрія Диби, а скоріше суб'єктивні візуалізації роздумів художника» [8, с. 69].

За словами Олександра Дишка, його картини народжуються немов «навпомацки на основі переказів, байок, приблизних переказів з начерків середньоазійських мандрівників IX–XIII ст., Візантійських, Чеських, Грецьких, Польських, Німецьких хроністів раннього середньовіччя» [6, с. 59]. Творчий процес художника представляє собою «вільне, суб'єктивне, фантазування», що, однак, базу-

ється на глибокому вивченні текстових і графічних матеріалів і є своєрідною «розвідкою-візуалізацією маловідомої теми волинського давнього минулого» [6, с. 59].

Вагоме місце в графічному доробку Олександра Дишка відведено уявним та історичним особистостям, що постають на його картинах як у вигляді окремих фігур, так і як елементи більш складних композицій – подвійних чи потрійних портретів, стилізованого іконопису, стародавніх географічно-політичних карт, різноманітних сюжетних композицій. Більшість постатей подані художником у оточенні різноманітних символів, а також написів-коментарів з різних історичних джерел. Так, Князя Дулеба зображено стоячим на колінах із молитовно складеними руками, з Триглавом, крилатим конем (змієм), що за деякими версіями символізував Златоуста, а також цитатами з «Хроніки Длугоша» та «Велесової книги» (мал. 4). Хреститель Людомір Волинський зображений разом з тринадцятьма представниками

союзу дулібських племен, що зводять великий хрест в оточенні Триглава, крилатого коня-змія та чотирикрилих янголів-херувимів. Князь Летобор зображений сидячим на кам'яному престолі, густо оплетеному стрічкою-літописом, з бородою, дерев'яним ціпом в руках, двома орлами позаду та вогнищем, перед яким колінопреклонені люди (мал. 3).

Вождь Лука, засновник міста Луцька, зображений крупним планом, з луком на плечі і ціпом, устромленим в картографічне зображення порівняно дрібноюсінького Луцького замку, що знаходиться у нього прямо перед ногами. Композиція статична. Проблему руху й антируху митець вирішує застосувавши оригінальний композиційний прийом, де одна форма рухається назустріч іншій. Цей прийом прослідковується у зображенні руху фігур заднього плану картини. Рівновага композиції досягнута симетричним зображенням піктограм, які підкорені як композиційному, так і геометричному центру твору. Для реалізації своїх ідей О. Дишко використовує графічні

Мал. 3. О. Дишко. Князь Летобор. 2016 р.

Мал. 4. О. Дишко. Князь Дулеба. 2015 р.

засоби вираження форми: пляму, штрих, крапку, лінію.

Вождь Велинь, будівничий Червенських градів, зображений з сокирою і шматком дерев'яної рами в руці на фоні великого триголового дракона. Вождь Валінана – з двома орлами на плечах, двома вогнищами обабіч постаті (символами світла і життя) та картографічним зображенням старовинного міста Словенска (Зимне) і так далі. Частина картин, наприклад, «Св. Цирил і св. Методій. Житіє», написані як стилізації житійних ікон [1, с. 63].

На відміну від картин-портретів, картини-події та картини-ландшафти складаються з ще більш дрібних елементів, містять ще більше персонажів і архітектурних споруд. Прикладом унікальної графіки Олександра Дишка може бути оригінальна робота «Середньовічний Лучеськ» (мал. 5), що представляє собою велике панорамне картографічне зображення, своєрідний дуже деталізовано виписаний архітектурний план Середньовічного Лучеська та його околиць. Композиція складає окреме нашарування декоративно струк-

турованих історичних архітектурних будівель і споруд, які підпорядковуються композиційному центру. Він відкинув усе зайве, непотрібне й дійшов до чистої ідеї об'єкта, до його символу. Автора помітно вабить у цій роботі декоративне багатство рапорту, геометрична дисципліна формальних ритмічно-композиційних побудов. Працюючи над своїм сюжетом О. Дишко відбирав лише найсуттєвіше – найтиповіші ознаки архітектурних пам'яток, рельєфів, барельєфів, скульптур – усе, що людина може сприйняти своїм зором. У центрі картини розташовано основні об'єкти географічного і соціального ландшафту міста: пагорби і рови, дороги, річки, мости, вулиці, площі. Осердям центру міста постає Луцький замок, що включає чимало внутрішніх та прилеглих споруд – палаци, вежі, брами. Художник дуже сумлінно і з незбагненною пристрастю випишує зображення кожної вежі, підпис до неї, щоб глядач не лише побачив, а зрозумів і усвідомив побачене. На узбіччях картини художник розташовує храмові архітектурні споруди околиць міста.

Мал. 5. О. Дишко. Середньовічний Лучеськ. 2014 р.

У процесі аналізу картин-ландшафтів звертає на себе увагу застосування художником іконописних композиційних принципів – монтажу багатьох, часто дрібних елементів, площинного зображення. Присутні тут і елементи стилізації, завдяки яким такі картини набувають «старовинного відтінку», і накладання різних історичних періодів, що створюють враження подорожі в уяві, перенесення машиною часу крізь товщу століть. Численні написи, іноді важко читабельні, іноді незграбні, містять один із важливих ключів до відгадування багатомірних смислів картин Олександра Дишка, картин, які не лише намальовані, але й написані, як літературний твір, літопис, як історичне свідчення. Ці написи нерідко приходиться майже розшифровувати, брати для цього лінзу, окуляри, придивлятися, реконструювати. Велика кількість однотипних дрібних елементів на картинах-ландшафтах Олександра Дишка – дерев, тварин, печаток, прапорів, гербів, драконів, орлів, принцип об'єднання яких нагадує мозаїку, заощення простору картин однотипними геометричними фігурами, немов плиткою, породжує різноманітні візуальні ефекти, утворюючи гру сенсів, що надає картинам художника смислової універсальності, будучи однією з найхарактерніших ознак творчого почерку майстра.

Мокрі та сухі техніки унікальної графіки Олександра Дишка представляють собою роботу дуже дрібним штрихом, рисунок неймовірно тонкими лініями, де з любов'ю і неймовірною зосередженістю вимальовано кожну рисочку. Манера Олександра Дишка – дивовижно чітка, доволі сувора, дуже деталізована, прокреслено конструктивна та композиційно раціональна. Дуже важливу роль у ній відіграє загострена увага до деталей – кожної лінії, ракурсу, плями і навіть крапки. Почерк Олександра Дишка добре впізнаваний, він повторюється від однієї його картини до іншої і сприймається як безумовно свій, авторський, не запозичений. Одна із ознак його полягає в

тому, що вкрай деталізовано виписана ним, хоча й не позбавлена умовності місцевість певним чином нагадує комп'ютерні ігри-стратегії. Художня реальність Олександра Дишка театралізована, драматична по суті, як театр чи кіно. Багатоплоскові епічні картини-реконструкції художника викликають асоціації з двовимірним і тривимірним зображенням, змушуючи глядача переступати поріг у зовсім інший світ, перевтілюватися, реінтерпретувати історію, яка минула.

Композиційні експерименти у графічних роботах О. Дишка з успіхом доводять можливість існування в одному творі дво- і тривимірного простору. Художник поєднав двовимірні площини з тривимірними фігурами. Оперуючи суто лінією, митець знаходить нові шляхи досягнення третього виміру. Пряма лінія, як горизонтальна висловлює два виміри, нахилена лінія веде в глибину, висловлює третій вимір – лінійну перспективу. Хронотип у картинах майстра вирішує проблеми поєднання простору й часу. Тому в композиціях О. Дишка простір і час є фіктивними реаліями та існують тільки як ідеї. Нові мистецькі ідеї майстра дозволяють поставити мистецтво унікальної графіки у широкому інтернаціональному контексті.

Висновки. У статті зроблена спроба мистецтвознавчого екскурсу в історію Галицько-Волинського князівства на основі художньої графіки сучасного волинського митця, реінтерпретатора образу тих далеких подій Олександра Дишка. Уяву Олександра Дишка захоплюють міфічні персонажі прадавньої Волині, постаті князів і королів руських. У роботах художника звучать роздуми над минулим рідної землі, чимало картин присвячені історичному минулому Луцька. Творчість Олександра Дишка будить нас до роздумів над минулим, до відкриття і аналізу маловідомих сторінок історії Луцька і Волині, до переосмислення і реінтерпретації подій давно минулих літ.

Література:

1. Берлач О. Лесик-Бондарук О. Реінтерпретація образу Галицько-Волинського князівства в творчому доробку мистецького об'єднання «Куля». Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський

збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 48. Том 1. С. 58–65.

2. Великий конгрес. *Луцьк 1429. Остання столиця*. Альбом-каталог художнього об'єднання КУЛЯ. Луцьк : Ініціал. 2019. С. 133.

3. Виставка в Луцьку: минуле крізь призму емоцій. Фото. *ВолиньPost*. URL : <http://www.volynpost.com/news/120760-vystavka-v-lucku-mynule-kriz-pryzmu-emocij-foto> (дата звернення 09.12.2022).

4. Галицько-Волинська держава. *Історія України: зародження української нації*. URL : <https://history.ed-era.com/vstup> (дата звернення 12.11.2022).

5. Дишко Олександр. *Велика Волинь. Art gallery галерея мистецтв*. URL : <https://www.volart.com.ua/art/dyshko/> (дата звернення 19.11.2022).

6. До річниці Волинсько-Галицької держави (1119). *Луцьк 1429. Остання столиця*. Альбом-каталог художнього об'єднання КУЛЯ. Луцьк : Ініціал. 2019. С. 59.

7. Ісаєвич Я. Д. Королівство Русь. *Енциклопедія історії України*. Т. 5. Київ : Наукова думка, 2008. 568 с. URL : http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Korolivstvo_Rus (дата звернення 07.09.2022).

8. Луцьк 1429. Остання столиця. Альбом-каталог художнього об'єднання КУЛЯ. Луцьк : Ініціал. 2019. 216 с.

9. Навроцька З. Луцеорія, Лучеськ, Луцьк... *Луцьк 1429. Остання столиця*. Альбом-каталог художнього об'єднання КУЛЯ. Луцьк : Ініціал. 2019. С. 175.

References:

1. Berlach O. Lesyk-Bondaruk O. Reinterpretatsiia obrazu Halytsko-Volynskoho kniazivstva v tvorchoomu dorobku mystetskoho obiednannia «Kulia». [Reinterpretation of the image of the Galicia-Volyn principality in the creative work of the art association “Kulya”]. Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Drohobych: Vydavnychiy dim «Helvetyka», 2022 Vyp.48. Tom 1. S. 58–65 [in Ukrainian].

2. Velykyi konhres. Lutsk 1429. Ostannia stolytsia. Albom-kataloh khudozhnoho ob'iednannia KULIa. [Great Congress. Lutsk 1429. The last capital]. Lutsk : Initsial. 2019. S. 133 [in Ukrainian].

3. Vystavka v Lutsku: mynule kriz pryzmu emotsii. [Exhibition in Lutsk: the past through the prism of emotions.] Foto. VolynPost. URL : <http://www.volynpost.com/news/120760-vystavka-v-lucku-mynule-kriz-pryzmu-emocij-foto> (data zvernennia 09.12.2022) [in Ukrainian].

4. Halytsko-Volynska derzhava. Istoriia Ukrainy: zarodzhennia ukrainskoi natsii. [Galicia-Volyn state. History of Ukraine: the birth of the Ukrainian nation.]. URL : <https://history.ed-era.com/vstup> (data zvernennia 12.11.2021) [in Ukrainian].

5. Dyshko Oлександр. Velyka Volyn. Art gallery halereia mystetstv. [Great Volyn. Art gallery]. URL : <https://www.volart.com.ua/art/dyshko/> (data zvernennia 19.11.2022) [in Ukrainian].

6. Do richnytsi Volynsko-Halytskoi derzhavy (1119). Lutsk 1429. Ostannia stolytsia. [To the anniversary of the Volyn-Galician state (1119). Lutsk 1429. The last capital.]. Albom-kataloh khudozhnoho ob'iednannia KULIa. Lutsk : Initsial. 2019. S. 59 [in Ukrainian].

7. Isaievych Ya. D. Korolivstvo Rus.[The Kingdom of Rus]. Entsyklopediia istorii Ukrainy. T. 5. Kyiv : Naukova dumka, 2008. 568 s. URL : [bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Korolivstvo_Rus](http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Korolivstvo_Rus) (data zvernennia 07.09.2022) [in Ukrainian].

8. Lutsk 1429. Ostannia stolytsia. [Lutsk 1429. The last capital]. Albom-kataloh khudozhnoho ob'iednannia KULIa. Lutsk : Initsial. 2019. 216 s. [in Ukrainian].

9. Navrotska Z. Lutseoriia, Luchesk, Lutsk... Lutsk 1429. Ostannia stolytsia. [Luceoria, Luchesk, Lutsk... Lutsk 1429. The last capital.]. Albom-kataloh khudozhnoho ob'iednannia KULIa. Lutsk : Initsial. 2019. S. 175 [in Ukrainian].